

TÁVOKTATÁSI BEMUTATÓMUNKA – REFLEXIÓ

A tanítási gyakorlatom során tanítottam négy hagyományos órát a 9. osztályban, ami nagy segítség volt a távoktatás szervezésében. A rövid együtt töltött idő és a hospitált órák alatt is egyértelművé vált számomra, hogy a csoportot folyamatosan foglalkoztatni kell, feladatokat adni nekik, hogy legyen konkrét tevékenységük. Az önálló jegyzetkészítés még nehézséget jelenthet számukra, de a feladatvégzésben nagyon ügyesek, gyakorlottak a csoportmunkában is. A távoktatásban mégsem alkalmazom a csoportmunkát, mert a feladatsorok kitöltési ideje is bizonyítja, hogy eltérő az időbeosztásuk, nem egyszerre végzik el a földrajzórához kapcsolódó feladataikat. Emiatt a digitális átállásban a hatékony önálló tanulási kompetenciájuk fejlesztése került a középpontba, illetve a digitális kompetencia, amin keresztül a teljes tanítási folyamat megvalósul.

Bemutatómunkámnak a levegőszennyezést választottam, mert ez egy komplex téma, ami összegzi, szintetizálja is a már korábban megszerzett tudásukat, így például szükséges hozzá a levegő felmelegedésének, összetételének ismerete. Különlegessége még, hogy nem sorolható teljesen a természetföldrajzba, hiszen az antropogén légszennyezés hatásait vizsgálja, így még érdekesebbé válhat a tanulók számára. Oktatási célom nemcsak a résztémák (üvegházhatás, szmog, savas eső) folyamatának megértése volt, hanem az is, hogy rávilágítsunk a globális problémára, annak megoldási lehetőségeire. Képzési-fejlesztési céljaim között szerepelt a szövegértelmezés (kommunikációs kompetencia), de más tananyagformákat is feldolgoztam (videó, animáció, ábra értelmezése).

A teljes távoktatásban az iskola által kijelölt felületet használom (Canvas), minden szükséges információt itt kapnak meg, a feladatsorokat is itt töltik ki (nem kell más felületet megismerniük, különböző oldalakon regisztrálniuk). A légszennyezést négy elkülönülő egységre bontottam, a bevezetőt követte három eltérő területe a légkör globális problémáinak. A bevezetés célja a ráhangolódás volt, hogy a képek alapján ráeszméljenek a légszennyezés különböző tényezőire (természetes és antropogén hatások). A hozzá kapcsolódó feladatok nem jelenthettek kihívást, az egyszerű visszakérdezésre azért volt szükség, hogy koncentráljanak a foglalkozásra, belehelyezkedjenek a globális légköri problémák témakörébe.

Ezt követően az egyes részterületeket egyesével kellett feldolgozniuk (üvegházhatás, szmog és savas eső), a téma összetettsége miatt a résztémákhoz különálló tananyagot és különálló feladatsorokat kaptak. A feladatok célja, hogy jobban megértsék a tananyagot, felhívja a figyelmüket a hasonlóságokra és különbségekre, gyakorolják a tananyagban szerzett

ismereteket, gondolkodjanak. Emellett természetesen láthatóvá válik munkájuk, követhetjük feladatvégzésüket, tanulási folyamatukat. Fontos hozzátenni, hogy a távoktatás nehézsége még, hogy a diákok haladását csak egy százalékos értékben látjuk, nem tudhatom, valóban mennyire volt hatékony a megtervezett foglalkozás. (A bemutatómunkát külön értékelték Google kérdőív formájában, de arra nincs lehetőség, hogy minden óráról visszajelzést kérjek tőlük.) Azonban a visszajelzésekből kiderült, hogy valóban hasznosak a feladatok, hiszen néhány diák kiemelte, hogy a feladatok által már nagyjából meg is tanulta a tananyagot, segíti őket a megértésben, elsajátításban.

A diákok visszajelzései megerősítettek abban, hogy helyes döntés volt megbontani az anyagrészeket, mert elmondásuk szerint segítette a tananyag megértését, hogy kisebb témánként oldhatták meg a feladatokat. Ez a megoldás azonban rejteget veszélyt is magában: mennyire képesek önállóan teljes képet alkotniuk a különálló részletekből? A visszajelzések szerint a többségnek nem okozott gondot, hogy önállóan rendezze egységgé a tanultakat, azonban egy-két diák nehézségbe ütközött. Munkájukat próbáltam segíteni, mindhárom részterületet három fő szempontból kellett megvizsgálniuk (mit jelent maga a folyamat, miért jelent globális problémát, és mi lehet rá a megoldás). Azonban látva néhányuk hiányérzetét, legközelebb pár mondatban összefoglalnám a tanulságokat, a folyamatok közötti hasonlóságokat, veszélyeket.

A tananyagok esetében fontosnak tartom, hogy egyszerűen hozzáférhetőek legyenek, így például az animációm a savas esőről nemcsak letölthető videóként kapták meg, hanem youtube-re is feltöltöttem, így egyszerűen megnézhatték. A tananyag formájában mindig igyekszem minél változatosabb, érthetőbb forrásokat használni (jelen esetben egy rövid videó és a NASA animációi az üvegházhatásról, szöveges leírás a szmogról, saját animáció a savas esőről). A visszajelzésben több diák is írta, hogy még több szöveges leírásnak örülne, mert azáltal könnyebben megértené a tananyagot, és egyszerűbben tudna jegyzetet készíteni. Igyekszem figyelembe venni visszajelzéseiket, azonban itt is megmutatkozott, mennyire eltérőek a tanulói igények, hiszen más tanulók a különböző tananyagformákat tartják jó megoldásnak. A későbbiekben is többféle formátumot tartok célszerűnek, mert nemcsak a már begyakorolt szövegből való lényegkiemelést kell alkalmazni, hanem fejleszteni a videó, animáció és ábra értelmezési képességüket. Viszont, hogy mindez hatékony legyen, és valóban fejlődjön, szükség lesz rövid magyarázatokat, konkrét utasításokat adnom segítségül (például mire figyeljenek az adott videóban).

A foglalkozást követően a feladatok értékelésénél nemcsak az elért pontszámot érdemes megnézni, hanem a beadott anyagok időigényét is. A teljes osztály a szokásoshoz hasonló eredményességgel végezte el a feladatokat, szinte hibátlan megoldások születtek. Ez azért nem meglepő, mert a kvízeket gyakorlásnak, valós tanulásnak szánom, így ők döntenek el, hány alkalommal próbálkoznak, bárki elérheti a maximális pontszámot. A Canvas felületén mért idő így nem reális, hiszen a legjobb kitöltés időszükségletét mutatja, és nem a próbálkozások összegzését. A visszajelzések szerint a többség egy tanórányit foglalkozott a teljes bemutatómunkával, azonban itt is volt olyan, aki kevesebbet, de páran egy óránál is többet.

A fejlesztő értékelés nemcsak a már említett gyakorló feladatsorok által valósult meg, hanem fontos tulajdonsága még a Canvas-nek, hogy a feladatsorokhoz a diákok és a tanárok is tudnak megjegyzéseket írni. Ezáltal a tanulók bármilyen hozzászólásukat megoszthatják e felületen, míg tanári részről lehetőség van a feladatok értékelésénél a pontszámon kívül szóban is értékelni. (Például a kifejtős kérdésekben pontosítottam a nem egészen helyénvaló válaszokat, leírtam, ha valamiért pontot veszítettek, hogy ne csak egy pontszámot lássanak róla, hanem értsék, mit hibáztak, tanuljanak belőle.)

A tanítási tervezetben megfogalmazott oktatási célokat sikerült elérni, hiszen a feladatok eredménye alapján arra következtettek, megértették a légszennyezés három részterületének lényegét, veszélyességét és megoldási lehetőségeit. A lokális-globális kapcsolatot most már hangsúlyosabbá tenném, bár az egyéni felelősségvállalás fontosságát sikerült kiemelni. Az egyéni lehetőségek megfogalmazása (utolsó feladat) nagyon fontos feladat volt, hiszen itt összegezheték, hogy miért is fontos a légkör védelme, mit tehet érte az egyén. Fontos visszajelzés számomra, hogy nemcsak a tananyagban szereplő információkat, most megszerzett ismereteket írták le, hanem valóban elgondolkodtak a kérdésen, saját életükre vonatkoztatták azt (mit tehetnének máshogyan, jelenleg mivel segítik a légkör védelmét). Mindez fejlesztette a hatékony önálló tanulási kompetenciájukat, illetve kezdeményezőképességüket is, hiszen saját cselekvési lehetőséget fogalmazták meg. Azonban a feladat megfogalmazásában még pontosabbnak és érthetőbbnek kell lennem, hogy minden tanuló értse, mire kaphat pontot. Több esetben is hiányzott az indoklás, ami a feladat része volt, ezt még jobban hangsúlyoznom kell a későbbiekben.

Összességében sikeres foglalkozást készítettem az osztálynak, hiszen a visszajelzéseik szerint a megadott tananyagok és a hozzájuk kapcsolódó feladatok érthetőek voltak, számos pozitívumot megfogalmaztak a tananyaggal (például a NASA animációk, változatosság), a feladatokkal (például a részekre bontás, kifejtős gondolkodtató kérdés) kapcsolatban, vagy

általánosságban (például a téma logikus felosztása). Negatívumot a visszajelzők közel fele nem írt, akik találtak, főként a tananyaggal kapcsolatban írtak (például túl sokféle formában kapták meg őket, túl kevés volt a szöveges tananyag), míg a feladatokat néhányan túl soknak érezték. Hasznosak számomra a visszajelzések, hiszen így már tudom, mire figyeljek oda a későbbiekben, a lényegkiemelésben segítséget fogok nyújtani nem szöveges források esetén, míg a feladatoknál minél pontosabb utasításokat fogok írni, hogy ne lehessen félreértés.

A teljes távoktatásban nehézséget jelent számomra, hogy kevés közös órám volt az osztállyal, így nem eléggé ismertem meg őket, nehezen tudom megbecsülni, miben kell kevesebb, vagy éppen több segítség az önálló tanulási folyamat során. Mindebben nagy segítségemre van a vezetőtanárom, aki terelget a tananyag hangsúlyozásának helyes megtalálásában, illetve a feladatok pontosításában, hogy mindenképpen érthető, hasznos foglalkozást kapjanak a diákok. A távoktatás során kiemelten fejleszthető a digitális és hatékony önálló tanulás kompetencia, azonban számos kompetenciát nehéz nagyon nehéz fejleszteni, ilyen például a szociális kompetencia (közösségfejlesztés) vagy a kommunikáció beszédkésztség része. Hiányzik a személyes kapcsolat, amit azonban egy teljes osztályban online óratartással nem lehet hatékonyan pótolni.